

Kirjallinen kysymys KK 724/2020 vp

Noora Koponen vihr ym.

Kirjallinen kysymys Telma-opiskelupaikkojen riittämättömyydestä

Eduskunnan puhemiehelle

Suomessa on paljon lapsia ja nuoria, joille yleinen perusopetus ei sovellu. Esimerkiksi vamman, sairauden tai muun syyn takia opetuksessa voidaan tarvita tehostetun ja erityisen tuen lisäksi myös vaativaa erityistä tukea. Tuen tarpeesta riippumatta jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus oppivelvollisuuden suorittamiseen. Opetuksen tavoitteet ja tuki tulee mukauttaa sellaiseksi, että ne vastaavat oppilaan tarpeita ja valmiuksia. Tarvittaessa tuen tulee kulkea oppilaan mukana koko koulupolku.

Vuonna 2019 Suomessa oli yli 48 000 erityisen tuen oppilasta. Näistä noin neljännes kuuluu vaativan erityisen tuen piiriin, johon oppilas pääsee, jos opetus ja oppiminen eivät muutoin onnistu. Syynä voi olla esimerkiksi kehitysvammaisuus, moni- tai vaikeavammaisuus, psyykkiset haasteet tai autismikirjo.

Oppivelvollisuuden päättyessä erityisen tuen oppilaiden jatko-opintomahdollisuuksia ovat tutkintokoulutus joko erityisen tuen piirissä tai erityisoppilaitoksessa, ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus (VALMA) tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus (TELMA). Näistä TELMA-koulutus on suunnattu oppijoille, jotka vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi tarvitsevat laaja-alaista tukea.

TELMA-koulutuksen tavoitteena on opiskelijan mahdollisimman itsenäisen ja omatoimisen elämän tukeminen, itselle sopivaan työelämään tutustuminen ja osallistuminen sekä ammatin suuntautuvan toimintakyvyn kehittäminen. Yksilöllisen opintopolun suunnitteluun osallistuu opiskelijan ja hänen läheistensä lisäksi moniammatillinen ryhmä. Jokaiselle opiskelijalle luodaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelma.

TELMA-opinnoissa nuori harjoittelee itsenäisen elämän ja työelämän taitoja kattavien ohjaus- ja tukipalveluiden sekä apuvälineiden tukemana. Koulutuksessa hyödynnetään vahvasti moniammatillisen kuntoutuksen keinoja.

Nuorten opintopolun jatkamisen haasteena on ollut TELMA-koulutuspaikkojen riittämättömyys. Tämän takia osa vaativan erityisen tuen oppilaista on jäänyt pysyvästi ilman jatko-opiskelupaikkaa ja he ovat sijoittuneet peruskoulun jälkeen osaksi päivätoimintaa tai suoraan koti- tai laitosasumisen kautta eläkkeelle. TELMA-paikkojen tarjonnassa ilmenee myös vuosittaista ja alueellista vaihtelua, joka asettaa eri ikäiset ja eri alueilla asuvat nuoret eriarvoiseen asemaan.

Kirjallinen kysymys KK 724/2020 vp

TELMA-opintoihin haluavien oppilaiden täytyy opiskelupaikkaa hakiessaan liittää hakemuksensa erilaisia liitteitä ja suosituksia, joiden perusteella opiskelupaikat jaetaan. Tämä asettaa TELMA-paikkoja hakevat oppilaat eriarvoiseen asemaan sekä keskenään että muihin jatko-opintoihin hakevien nuorten kesken, joilta tällaisia ei vaadita. TELMA-opiskelupaikkojen riittämättömyyden vuoksi ne vaativan erityisen tuen nuoret, joilla on mahdollisuus saada mm. eri terapeuttien lausuntoja, ovat paremmassa asemassa hakuprosessissa.

Kuluvalle vuodelle TELMA-aloituspaikkoja oli 429 ja kaikkia hakijoita yhteensä 618. Lopulta koulutuksen pääsi aloittamaan vain 384 nuorta. Näin on siitä huolimatta, vaikka vaativan erityisen tuen tehtävän saaneilla koulutuksen järjestäjillä on jo nyt velvoite huolehtia vaativan erityisen tuen saatavuudesta.

Moni vaativan erityisen tuen piirissä oleva nuori tulee tarvitsemaan tukea läpi elämänsä. Tarvitavan tuen määrään vaikuttaa kuitenkin se, saako nuori harjoitella riittävän pitkään itsenäisen elämän taitoja.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä parantaakseen erityisen tuen piirissä olevien nuorten mahdollisuutta saada jatko-opiskelupaikka Telma-koulutuksesta ja huolehtiakseen siitä, että nuoret eivät jää jatko-opiskelumahdollisuuksien ulkopuolelle?

Helsingissä 5.10.2020

Noora Koponen vihr
Mirka Soinikoski vihr
Inka Hopsu vihr
Tiina Elo vihr
Sofia Virta vihr
Saara Hyrkkö vihr